

7. KONFERENCA UČITELJEV/-IC NARAVOSLOVNIH PREDMETOV – NAK 2023:

Z ZNANJEM IN RAVNANJEM NASLAVLJAJMO PODNEBNE SPREMEMBE IN TRAJNOSTNOST

17. DO 18. APRIL 2023, LAŠKO

Mladinski svet Slovenije:

Pogled mladih na podnebne spremembe

Eva Kotnik, predsednica MSS

Mia Zupančič, podpredsednica MSS za trajnostni razvoj

MLADINSKI SVET SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE,
PODNEBJE IN ENERGIJO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Dogodek delno financira Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo s sredstvi Sklada za podnebne spremembe, v okviru projekta Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju.

Kaj je Mladinski svet Slovenije?

MSS je neprofitno **krovno združenje mladinskih organizacij**, ki delujejo na nacionalnem nivoju. Pod svojim okriljem združuje organizacije z **različnimi interesnimi, nazorskimi ali političnimi usmeritvami**. To so organizacije članice MSS in trenutno jih je 13 (cca 50.000 mladih).

Ključni namen MSS je **zagovarjanje interesov mladih (15 do 29 let)** in **spodbujanje sodelovanja mladih pri oblikovanju politik**, ki pomembno vplivajo na njihovo življenje in delo. MSS je zastopnik mladih tudi na evropskem nivoju - član Evropskega mladinskega foruma je že od njegove ustanovitve.

Naše aktivnosti na področju podnebnih sprememb - širši vidik

- Vzpostavitev mehanizma **mladinskega delegata Slovenije v mednarodnih podnebnih pogajanjih** v sodelovanju z MOPE: udeležba na konferenci Združenih narodov o podnebnih spremembah (COP).
- **Usposabljanje za trenerje s področja energetike**: namen je izobraziti skupino petnajstih trenerjev in ostalih zainteresiranih iz partnerskih organizacij za izvajanje vsebin s področja energetike (za mlade). Sodelovanje z EN-LITE.
- **Sodelovanje s srednjimi šolami**: izvajanje delavnic o energetiki in trajnostnem razvoju za mlade npr. v okviru OIV.
- **Aktivna delovna skupina za trajnostni razvoj** - Priročnik za mladinske organizacije - kako naj bo njihovo delovanje karseda trajnostno.
- **Mnenjski dokument MSS s področja trajnostnega razvoja (2015)** in posodobitev (ta vikend)
- Priprava mnenjskega dokumenta na področju energetike.
- (So)organizacija **dogodka z odločevalci** na temo trajnostnega razvoja in energetike.

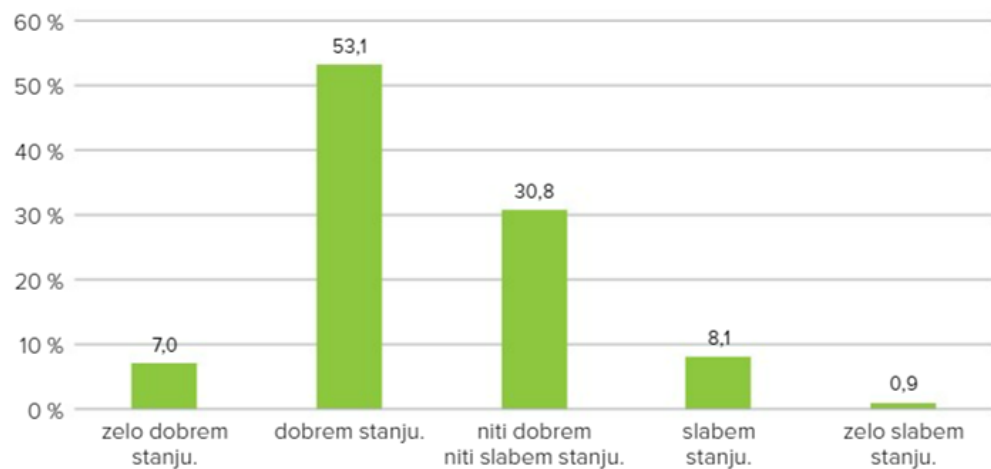

Kaj o pogledu mladih pravijo raziskave?

Ko gre za zavedanje o stanju okolja, anketa med mladimi razkriva, da slovenska mladina vendarle ne prepozna stanja okolja v Sloveniji kot tako problematičnega, kot bi morda pričakovali.

Grafikon 12.1:
Percepcija stanja okolja v Sloveniji.

Kako na splošno ocenjuješ stanje okolja v Sloveniji? Okolje je v ...

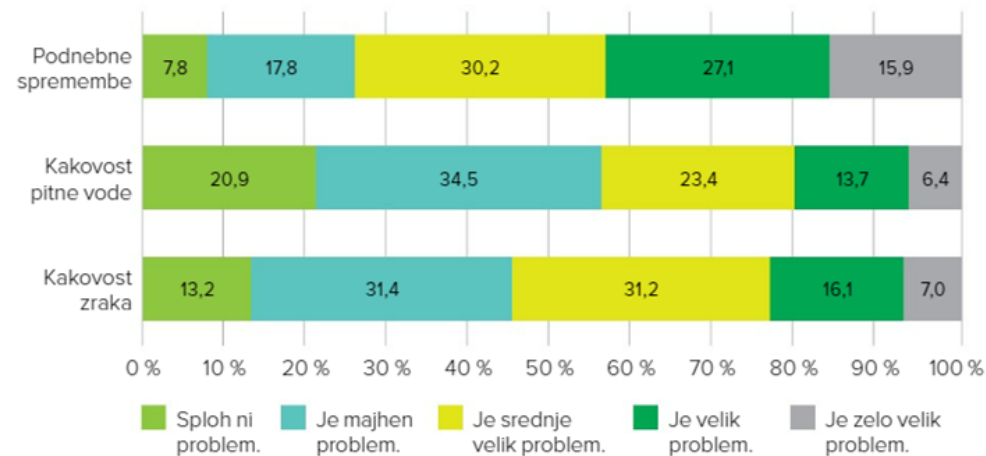

Vir podatkov: Mladina 2020.

Mladi konkretne aspekte okoljske problematike (npr. podnebne spremembe, kakovost zraka, kakovost pitne vode) v precej večji meri prepoznavajo kot problematične kot splošno stanje okolja.

Grafikon 12.2:
Percepcija različnih dimenzij stanja okolja v Sloveniji.

Kako problematična se ti zdijo naslednja okoljska vprašanja v Sloveniji?

Vir podatkov: Mladina 2020.

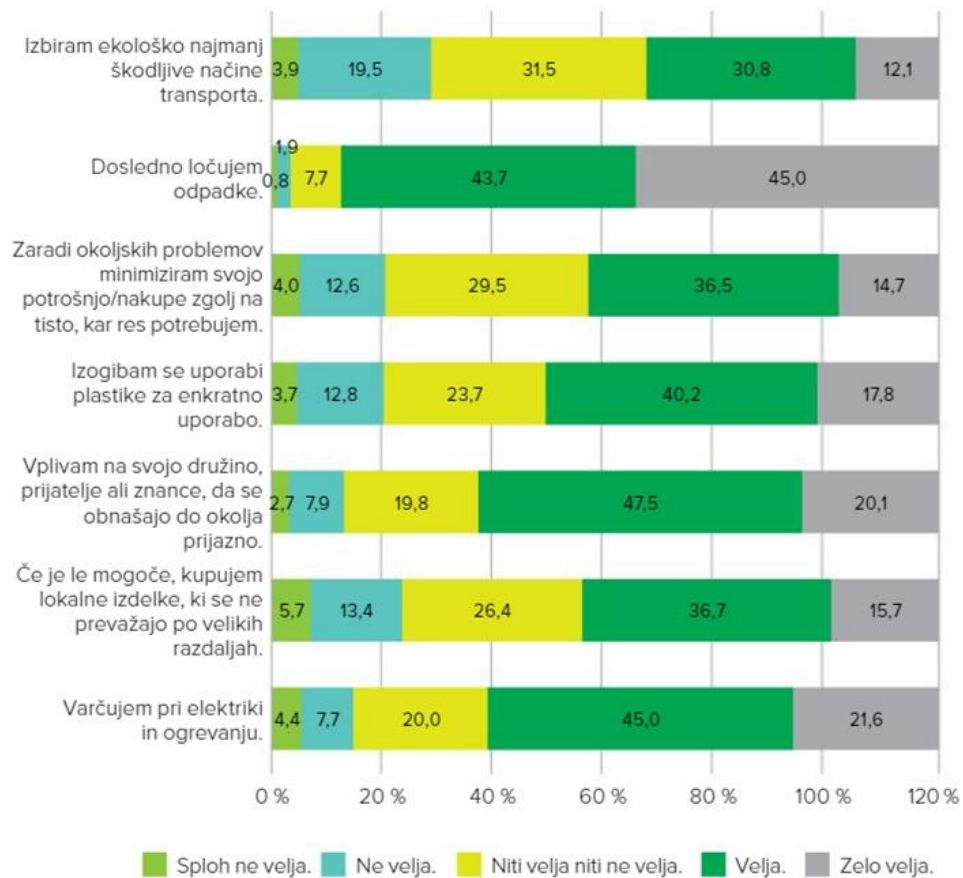
Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Trajnostno vedenje mladih

Trajnostno vedenje, ki je vezano na okolje.

Vir podatkov: Mladina 2020.

»Sama si pod tem predstavljam plastične vrečke, plastično embalažo in reciklažo ali ponovno uporabo. /.../ To se mi zdi pomembno, saj smo vsi dobili negativen odnos do plastike, ki ni razgradljiva. Vem, kaj to povzroča in kje to vse ostane, in na splošno je škodljivo.«

(Maša, 26 let, samostojno zaposlena)

- Mladi so precej dobro ozaveščeni - naveličanost tovrstnih tematik
- IZZIV: površinska ozaveščenost
- Težava mladih ali izobraževanj?

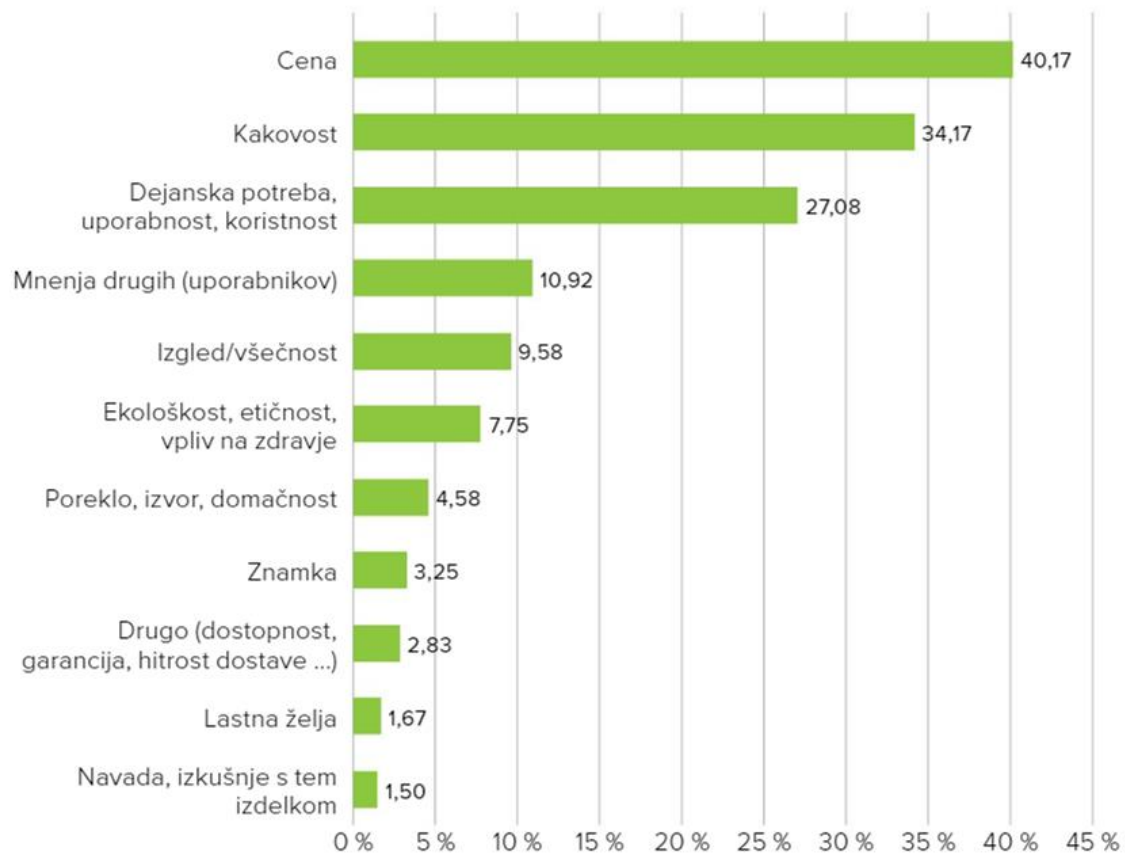
Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

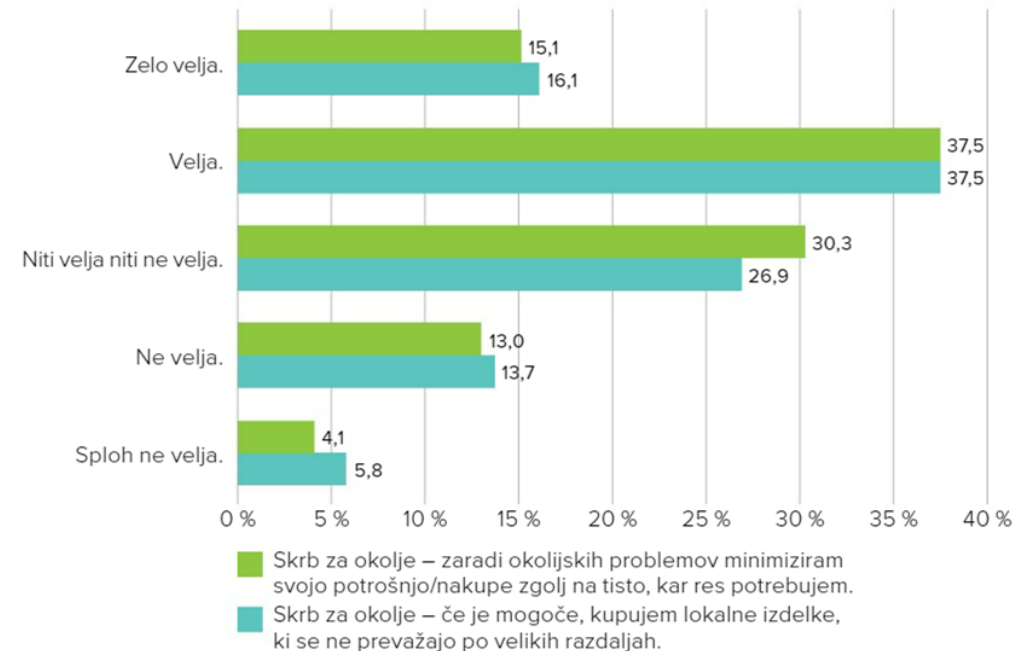
Trajnostno vedenje mladih - potrošniške navade

Dejavniki izbire pri nakupu izdelkov.

Vir podatkov: Mladina 2020.

Skrb za okolje in potrošnja med mladimi.

Vir podatkov: Mladina 2020.

Največja težava: CENA

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Trajnostno vedenje mladih - potrošniške navade

Pri izbiri izdelkov, ki jih kupujejo mladi, prednjači cena. Vidik okolja oziroma trajnosti je relativno nepomemben – le 8 odstotkov jih navedlo, da je ta vidik izdelka ključen. Slednje je še posebej zanimivo z vidika, da mladi visoko vrednotijo varovanje narave in življenje v čistem okolju. Kar 84 odstotkov mladih namreč pravi, da jim je varovanje narave pomembno oziroma zelo pomembno. Še več, 89,1 odstotka jih želi živeti v čistem in neokrnjenem okolju.

Predlogi mladih: SYSTEMSKE REŠITVE - večje upoštevanje

Razkorak med stališči in zanimanjem za nakupovanje med mladimi (15–29 let, v %), 2010–2020.

	Varovanje narave	Živeti v čistem in neokrnjenem okolju	Materialne dobrine
Sploh ni pomembno.	0,9	0,4	1,2
Ni pomembno.	3,1	1,8	9,9
Niti pomembno niti nepomembno.	11,8	8,6	35,7
Pomembno.	45,6	44,5	41,3
Zelo pomembno.	38,5	44,6	11,8

Vir podatkov: Mladina 2020.

Podobnih primerov deklarativnih stališč, ki se navezujejo na potrošnjo in druge indirektno oblike zmanjševanja potrošnje prek aplikacije principov trajnostnega razvoja, je med podatki kar nekaj. Na primer, podatki kažejo, da večina mladih, ki so navedli, da 'zaradi okoljskih problemov minimizirajo svojo potrošnjo/nakupe zgolj na tisto, kar res potrebujejo', obenem ocenjuje 'materialne dobrine' kot pomembne ali zelo pomembne. Kar 38,6 % in 40,1 % mladih, ki je izrazilo skrb za okolje z minimalizacijo svoje potrošnje/nakupov, je obenem izrazilo (visoko) pomembnost materialnih dobrin v svojem življenju. Podobno je 40,9 % in 39,9 % mladih, ki so navedli, da 'če je le mogoče, kupujejo lokalne izdelke, ki se ne prevažajo po velikih razdaljah', obenem izrazilo (visoko) pomembnost materialnih dobrin v svojem življenju. 56,3 % tistih, ki pravijo, da hodijo 1–3-krat na teden v nakupovalni center, obenem pravi tudi, da 'zaradi okoljskih problemov minimizirajo svojo potrošnjo/nakupe zgolj na tisto, kar res potrebujejo'. 58,3 % tistih, ki pravijo, da hodijo 1–3-krat na teden v nakupovalni center, obenem pravi tudi, da 'če je le mogoče, kupujejo lokalne izdelke, ki se ne prevažajo po velikih razdaljah'.

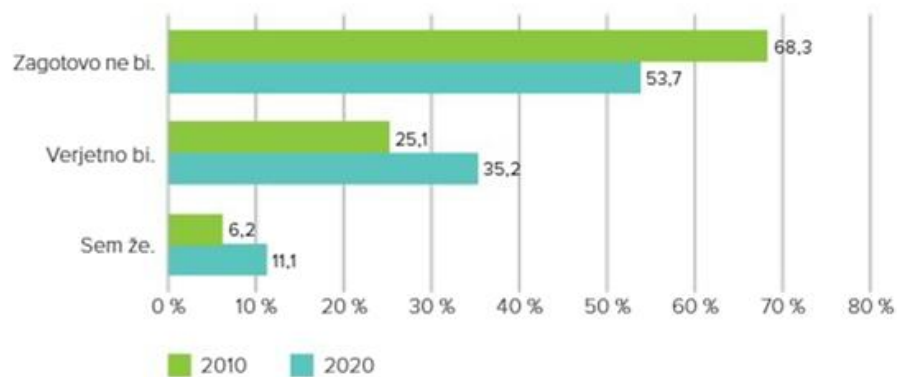
Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Trajnostno vedenje mladih - potrošniške navade

Družbeno udejstvovanje – bojkotiral_a nakup določenih izdelkov iz političnih, etičnih ali okoljevarstvenih razlogov.

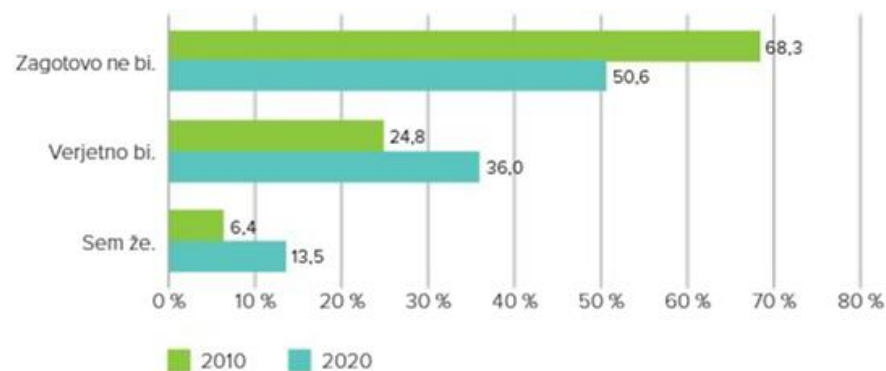

Vira podatkov: Mladina 2010, Mladina 2020.

Skoraj polovica (oz. 46,3 %) mladih v letu 2020 je že oz. verjetno bi bojkotirala nakup določenih izdelkov iz političnih, etičnih ali okoljevarstvenih razlogov. Ta delež je od leta 2010 narastel za 15,3 %.

Grafikon 11.8:

Družbeno udejstvovanje – kupoval_a določene izdelke iz političnih, etičnih ali okoljevarstvenih razlogov.

Vira podatkov: Mladina 2010, Mladina 2020.

V primerjavi z letom 2010 je v letu 2020 opazen pomemben premik k bolj aktivnemu izražanju političnih, etičnih, okoljevarstvenih stališč, ki se navezujejo na nakupovanje ali bojkotiranje določenih izdelkov.

Pomen točnih informacij - zeleno zavajanje!

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

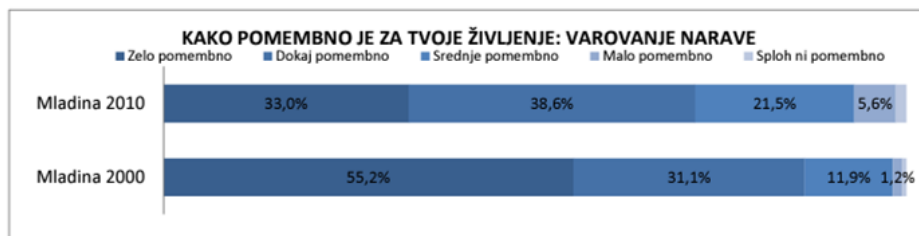
Primerjava s preteklimi leti

Trajnostna zavest in trajnostno delovanje mladih

sta v zadnjem desetletju močno napredovala.

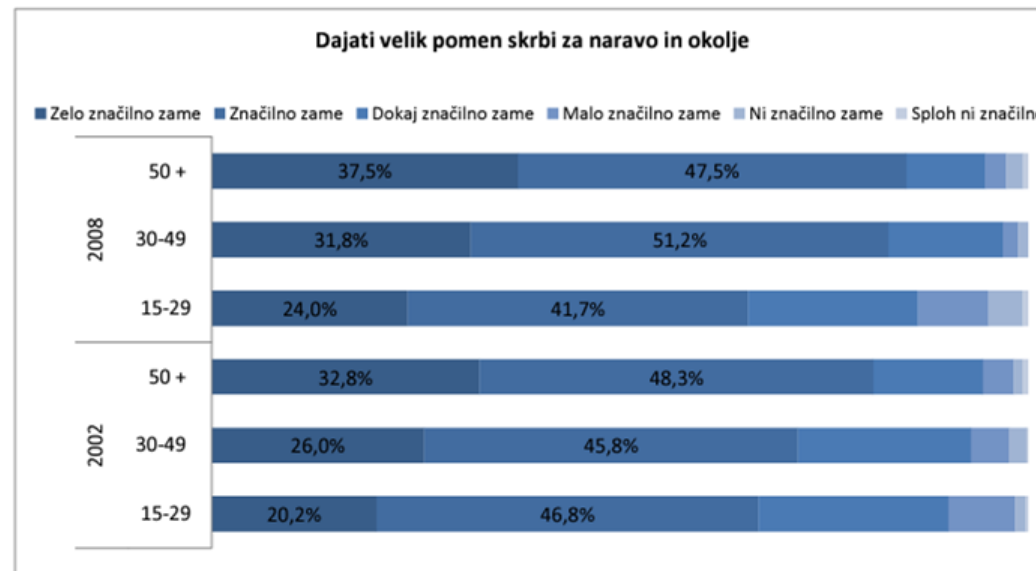
Trajnostno delovanje mladih je na zelo visoki ravni ne glede na vidik trajnosti. Hkrati je raven trajnostnega delovanja od leta 2010 drastično poskočila in močno zmanjšala deleže tistih, ki se ne vedejo trajnostno.

Graf 128: Pomen varovanja narave v življenju mladih (15-29), Mladina 2000 in Mladina 2010.

Povedano in prikazano lahko strnemo v naslednjem:

Mladi v Sloveniji so v evropskem merilu nekoliko nadpovprečno ekološko ozaveščeni. V zadnjih dvajsetih letih je ekološka zavest mladih v Sloveniji (kot tudi v primerljivih državah) nekoliko upadla, ves čas pa je bistveno nižja v primerjavi s starejšimi generacijami.

Viri: ESS 2002, 2008

Zgornji grafikon po drugi strani kaže naslednje:

V obdobju 2002-2008 se je delež tistih, ki sebe doživljajo kot zelo ekološko ozaveščene rahlo povečal v vseh starostnih skupinah. Med mladimi se je delež takih povečal iz 20,2 % na 24 %, vendar pa se je delež takih, ki so izbrali najvišji dve možnosti (značilno ali zelo značilno zame) v tej skupini celo nekoliko zmanjšal; iz 67 % na 65,2 %. Iz povedanega torej ni mogoče sklepati, da bi se mladi v obdobju 2002-2008 tendenčno vedno bolj (ali manj) identificirali z ekološko zavestjo.

Mlajša generacija je v primerjavi s starejšimi občutno manj ekološko ozaveščena (to smo opazili tudi v okviru indikatorja pripravljenosti na ekološki davek).

Izzivi

Vedenje v praksi

Mladi so zelo visoko usmerjeni k varovanju narave in življenju v čistem ter neokrnjenem okolju ter temu pripisujejo zelo visok pomen. Prav tako pripisujejo visok pomen pozitivnim učinkom njihove zaposlitve za družbo in posameznike, kar pa se ne zrcali v njihovem pripisovanju razmeroma velikega pomena materialnim dobrinam in potrošništvu.

Pomanjkanje možnosti

Pomemben dejavnik omejevanja trajnostnega ravnanja mladih je omejena infrastruktura oziroma ponudba trajnostnih alternativ (npr. transport, dobrine, storitve).

Nezaupanje v sistem

Slovenska mladina je kritična do delovanja kapitalističnega sistema proizvodnje in demokracije ter ju razume prevladujoče negativno (kapitalizem) ali gleda nanju z nezaupanjem (demokracija).

Netolerantnost do avtoritarnih vzorcev, ko gre za pomen posedovanja moči nad drugimi, je v letu 2020 za več kot 10 % nižja od tiste v letu 2010. Prav tako je trdna prepričanost v to, da je demokracija edini sprejemljiv sistem družbene regulacije, relativno nizka. Enako velja za nestrinjanje s tem, da obstajajo enakovredne alternative demokraciji.

Raziskava Climate Of Change

- Projekt Climate Of Change
- 16 evropskih organizacij (v Sloveniji Platforma SLOGA)
- Projekt sofinancirata Razvojni program Evropske komisije za izobraževanje in ozaveščanje (DEAR) ter Ministrstvo za zunanje in evropske zadeve
- V Sloveniji so jeseni leta 2020 anketirali 1017 mladih (15 - 35 let)

Rezultati:

- Slovenski mladi so zaradi podnebnih sprememb manj zaskrbljeni kot drugi evropski mladi - medtem ko jih je med njimi zelo ali izjemno zaskrbljenih 46 odstotkov, jih je pri nas le 36 odstotkov.
- Za mlade Evropejce so podnebne spremembe najresnejša težava, s katero se spopada svet. Pri nas so pristale na tretjem mestu: za degradacijo okolja ter revščino in lakoto.

Raziskava Climate Of Change

- Dobro ozaveščeni o trajnostnem načinu življenja - 83 odstotkov jih meni, da potrošništvo ni trajnostno, 74 odstotkov pa ima mnenje, da slovensko gospodarstvo najbolj koristi vplivnim in bogatim
- Bistveno manjša je njihova ozaveščenost o podnebnih migracijah: tri četrtine jih o tem izrazu ne ve skoraj nič (med mladimi Evropejci je takšnih 68 odstotkov)

Koliko slovenskih mladih je **pripravljenih ukrepati**?

- 55 odstotkov jih pravi, da so za ukrepanje proti podnebnim spremembam najbolj odgovorna podjetja, industrija in Evropska unija.
- Tretjina jih razmišlja, da so za to odgovorni zlasti sami. Ta delež je skoraj enak kot pri evropskih sovrstnikih.
- Do večje razlike prihaja pri pripravljenosti živeti trajnostno: zelo zavzetih je 13 odstotkov Slovencev in 19 odstotkov Evropejcev.

Raziskava Climate Of Change

- Več kot tri četrtine slovenske mladine (76 odstotkov) je podpisalo ali bi podpisalo peticijo za ukrepanje na področju podnebnih sprememb
- Več kot polovica (55 odstotkov) se je udeležila ali se je pripravljena udeležiti podnebnih protestov

Poudarki:

- Poudarjanje vloge sistemskih, večjih sprememb - največja razlika v zadnjih letih
- Manjši občutek lastne odgovornosti

Trajnostna mobilnost - predlogi ukrepov mladih

1. Ureditev učinkovitega sistema Parkiraj in se pelji

- Zagotoviti udoben in stroškovno učinkovit način za prevoz potnikov v službo in nazaj na delo ali druge destinacije, ne da bi se morali z avtomobilom voziti vse do središča mesta
- Trajnostni način prehod na nizkoogljično družbo z namenom zmanjšati količino toplogredni plini
- Vzpostaviti hitrejši način potovanja med različnimi kraji s poudarkom na izboljšanju povezave javnih prevozov
- Dodatna podpora uspehu P+R sistemov so tudi urejene kolesarske steze in postajališča v neposredni bližini
- Izvajanje sistema P+R na podeželju!

Trajnostna mobilnost - predlogi ukrepov mladih

2. Pravna ureditev in spodbude za souporabo avtomobilov (car sharing), skupno vožnjo (ridesharing/car pooling) in solastništvo

- Zagotoviti boljše pogoje in spodbudno okolje, da se bodo posamezniki odločali za eno izmed oblik souporabe avtomobila
- Razširiti že obstoječo mrežo možnosti souporabe avtomobilov (car sharing) in vzpostaviti sistem (finančne) podpore za posameznike, ki v praksi poslužujejo skupne vožnje
- Urediti solastništvo - sprejeti ukrepe, ki finančno (in drugače) spodbujajo k taki obliki lastništva avtomobila
- Sistem podpore lokalnim projektom, ki vzpodbujajo prebivalce lokalnih skupnosti, da se povezujejo pri skupni vožnji

Trajnostna mobilnost - predlogi ukrepov mladih

3. Železniški sistem, ki zagotavlja hitrost, učinkovitost in podnebno nevtralnost

- Ustvariti hitro, zanesljivo in okolju prijazno železniško mrežo
- Posodobitev zastarelih odsekov proge, ki bodo lahko podpirali hitre vlake
- Izgradnja drugega tira železnice na relaciji Ljubljana – Jesenice in Maribor – Šentilj ter dokončanje drugega tira na relaciji Koper – Divača
- Posodobitev kapacitet za prevoz tako ljudi kot blaga

4. Načrtovanje kakovostnih, udobnih in varnih kolesarskih stez

- Kolesarske steze manj časovno potratne, udobne, varne
- Posodobitev pravilnikov za gradnjo kolesarskih stez (varno prehitevanje, dovolj prostora, integracija v vozišče, učinkovito vodenje kolesarjev skozi križišče, nivojska razlika, realna hitrost kolesarske vožnje, mere, semaforji ...)

Odpadki in potrošništvo - predlogi ukrepov mladih

1. Preprečevanje negativnih učinkov hitre mode na okolje
 - Systemske rešitve za preprečevanje zažiganja neprodanih oblačil
 - Lestvica trajnosti oblačil, ki jo lahko razume povprečen potrošnik in se na ta način lahko lažje odloči, kakšne prakse bo s svojimi nakupi podpiral
 - Informiranje o pravicah potrošnikov, predvsem do popravila
2. Podpora države krožnemu gospodarstvu
 - Natančno definirati terminologijo stopenj trajnosti za podjetja
 - Vpeljati lestvico trajnosti podjetij
 - Redno preverjanje in inšpekcijo tovrstnih trditev, da se zeleno zavajanje s strani podjetij zmanjša

Odpadki in potrošništvo - predlogi ukrepov mladih

3. Programi izobraževanja o trajnostnem podjetništvu

- Izobraževanje o krožnem gospodarstvu in trajnostnem podjetništvu smiselno umestiti v že obstoječe sheme podjetniškega izobraževanja:
 - PONI (POdjetno Nad Izzive)
 - izobraževalna shema za prejemnike subvencij za podjetnike.
- Sistemska in dolgoročna sredstva za izvajanje izobraževanj o podjetništvu za mlade

4. Opredelitev virov, do katerih ima skupnost določene pravice, in tistih, s katerimi se lahko trguje

- Zagotoviti pogoje za uveljavljanje pravic do določenih virov, ki so del okolij in kjer brez teh ta okolja ne omogočajo več ustreznih pogojev bivanja
- Opredeliti vire, ki so neodtujljiva pravica prebivalcev določenih skupnosti/območij, kot so npr. voda (pitna, deževnica, morje ...), naravne površine (gozdovi, jame ...) in čist zrak.

Odpadki in potrošništvo - predlogi ukrepov mladih

5. Uvedba trajnostnih pristopov pri načrtovanju novogradenj grajenih z javnim denarjem

- Predlog spremembe zakona uporabe javnih sredstev
- Vse zgradbe in javni prostori, ki so grajeni z deležem javnega denarja, imajo načrtovano, finančno opredeljeno in javno objavljeno vzdrževanje ter načrt razgradnje teh objektov

6. Strateško partnerstvo za zmanjšanje izgube hrane (food loss) in odpadne hrane (food waste)

- Hierarhija ukrepov, ki bo pripomogla k čim večji valorizaciji potencialne odpadne hrane, da se jo uporabi čim prej v piramidi hierarhij:
 - preventivni ukrepi
 - alternativne uporabe užitne hrane, kot so donacije, diskontna prodaja, prodaja skozi storitve, ki jih ponujajo mobilne aplikacije (izpostavimo lahko npr. "Too Good To Go")
 - uporaba odpadne hrane v živalski krmil (EC 2018/C 133/02)
 - predelava odpadne hrane v kompostarnah, bioplinarnah in v procesih MBO

Odpadki in potrošništvo - predlogi ukrepov mladih

7. Spodbujanje tako pridelave kot potrošnje trajnostne lokalno pridelane hrane, tudi rastlinskega izvora.

- Spodbujanje lokalnega okolja, da se samooskrbuje in s tem poveča kakovost življenja vseh, ki so vključeni v ta proces
- Spodbujanje s strani države: posredno ali neposredno, tako s finančnimi kot tudi nefinančnimi spodbudami
- Spodbujati je potrebno tako pridelovalca (politika neposredne, proticiklične podpore kmetom) kot tudi potrošnike

8. Zagotavljanje možnosti obroka rastlinskega izvora v javnih ustanovah in na javnih dogodkih)

- Uzakonitev možnost izbire rastlinskega obroka v vseh javnih ustanovah, ki nudijo hrano in pijačo - v javnem sektorju, šolah, vrtcih, univerzah, domovih za starejše, bolnišnicah ter zaporih
- Pri ponudbi rastlinskega obroka moramo upoštevati zdravo, lokalno, trajnostno in nutricionistično ustrezno prehrano

Energetika in obnovljivi viri energije

1. Povečanje lastnih kapacitet proizvodnje električne energije

- Predlagamo **pametno integracijo različnih virov pridobivanja obnovljive energije** na mikro nivoju. Potrebno je smiselno umestiti različne vire iz katerih bomo lahko pridobivali energijo skozi vse leto, ne glede na vremenske razmere.
- **Spodbujamo načrtovanje lokalnih energetske skupnosti**, v katere bi se povezalo večje število lokalnih enot in integracijo hranilnic energije, s katerimi bi pokrivali vrhove električnega povpraševanja ter se tako poskušali približati energetske neodvisnosti v teh skupnostih brez da bi preobremenili naš omrežni sistem.

2. Zmanjšanje porabe energije

- preusmerjanje (mednarodnega) tovornega prometa v železniški promet
- **subvencioniranje in ugodno kreditiranje energetske obnov javnih in zasebnih stavb** (prioriteta so večstanovanjske stavbe in stavbe, ki nimajo izolacije)
- subvencioniranje in ugodno kreditiranje nakupa energetske učinkovitejših naprav
- zamenjava svetil javne razsvetljave na varčnejša svetila, pametno načrtovanje novih delov javne razsvetljave in izklop javne razsvetljave v nočnih urah
- **ozaveščanje javnosti** o načinih zmanjšanja porabe energije

Energetika in obnovljivi viri energije

3. Posodobitev el. omrežja in pripadajoče infrastrukture

- **Nadgradnja obstoječega nizkonapetostnega omrežja in pripadajoče infrastrukture**, da bo omogočala priključitev vseh sončnih elektrarn in toplotnih črpalk na manjših objektih.
- **Pametno načrtovanje lokalnih energetske skupnosti**, kjer se poveže večje število lokalnih enot ter se namesto več manjših proizvodnih objektov električne energije skupaj investira v en večji objekt.
- **Integracija večjih hranilnic električne energije** za stabilnejše omrežje v času vrhov električnega povpraševanja (peak) in nižanje potrebnih moči, ki jih mora omrežje biti sposobno prenašati.

4. Spodbujanje inovacij na področju OVE

- Načrtovanje raziskovalnih projektov z osrednjim namenom integracije novih proizvodnih objektov električne energije v lokalnem okolju.
- Omogočanje **finančne in strokovne podpore novim tehnologijam**, ki imajo potencial za masovno proizvodnjo in hitro integracijo v električno omrežje.
- **Pripravljanje poslovnega okolja**, ki bi spodbujal start-upe ki bi se osredotočali na razvoj proizvodnih tehnologij novih oblik pridobivanja OVE.

Kakovost življenja mladih: zaposlovanje, duševno zdravje ter stanovanjska problematika - I. del

- Zavod RS za šolstvo naj tematike, povezane s področjem duševnega zdravja in prepoznavo duševnih težav, umesti na **letna srečanja za učitelje in profesorje** na vsakem predmetnem področju.
- Implementacija **obveznih vsebin na temo duševnega zdravja** znotraj celotnega izobraževalnega sistema.
- Vzpostavitev **presejalnih programov** za celotno populacijo mladih (del rednih sistematskih pregledov: vprašalnik).
- Želje mladih po bivanju izven večjih središč in pogoji za omogočanje tega: **decentralizacija storitev**, policentrični razvoj z dobro infrastrukturo, **finančno dostopne bivanjske možnosti** tako v mestih kot na podeželju.
- Uvesti **sistemski vir financiranja** - predlagamo določitev minimalnega deleža BDP, ki ga mora država s proračunom letno nameniti za sredstva navedenemu sektorju.
- Vzpostavitev **podpornega okolja, ki bo mlade ozaveščalo o pravicah, dolžnostih ter zakonskih možnostih in omejitvah** na področju stanovanjskega vprašanja.
- Sledljivost in povečanje sredstev za **gradnjo in obnovo študentskih domov**.

Kakovost življenja mladih: zaposlovanje, duševno zdravje ter stanovanjska problematika - II. del

- Predlagamo možnost **združevanja štipendij**: državna, zoisova.
- Predlagamo **jasnejšo določitev obveznosti štipendista in štipenditorja** v primeru kadrovskih štipendij, z vnaprejšnjo določitvijo okvirnega delovnega mesta in plače.
- **Omejiti je treba prekarizacijo mladih**, hkrati pa delodajalce spodbujati k rednemu zaposlovanju mladih preko pogodb za nedoločen čas.
- Aktivno naj se spodbuja **ustvarjanje zelenih delovnih mest** in celostno pristopi k strategiji nizkoogljične družbe.
- Mlade je treba **izobraziti o pravicah in dolžnostih, ki jih imajo na trgu dela**.
- **Co-working prostori** izven urbanih središč oz. na podeželju.

Splošna priporočila

- **Povečanje transparentnosti** s podajanjem jasnih informacij o izvedljivosti in uresničljivosti zahtev mladih.
- Povečati število **priložnosti za participacijo**, zlasti na področju trajnosti tako preko neformalnega kot formalnega dialoga z izvoljenimi predstavniki.
- **Zagotavljanje povratnih informacij** o zavezah odločevalcev mladim.
- Legitimizacija skrbi mladih in njihovega prizadevanja pri trajnostnem prehodu.
- Gradnja medsebojne solidarnosti in podpore med generacijami.
- **Spodbujanje medgeneracijskega učenja** in omogočanje mladim, da vplivajo na poglede starejših o trajnosti.

Zaključne misli

- Mladim podnebne spremembe in trajnost zelo visoko na vrednostni lestvici - vloga gonilne sile sprememb.
- Mladi so o teh temah občutno bolj informirani kot nekoč.
- Nujnost vključevanja mladih v procese odločanja ter povečanje števila priložnosti za participacijo (formalni ali neformalni dialog).
- Pomen uvajanja sprememb na ravni posameznika vs. sistemske spremembe.

Nikoli premladi, da bi spreminjali svet.

Kako do nas?

Dimičeva 9, SI-1000 Ljubljana

info@mss.si; 01 425 60 55

eva.kotnik@mss.si; 031 861 031

www.mss.si

<http://www.facebook.com/mladinski.svet>

@mladinski_svet_slovenije

*Nikoli premladi, da bi
spreminjali svet.*

